

ANJUMAN | КОНФЕРЕНЦИЯ | CONFERENCES

O'ZBEKISTONDA ILMIY TADQIQOTLAR:

DAVRIY ANJUMANLAR

DAVRIYLIGI: 2018 | 2022

2022
IYUN
№41

CONFERENCES.UZ

Toshkent shahar, Amir
Temur ko'chasi, pr.1, 2-uy.

+998 97 420 88 81

+998 94 404 00 00

www.tadqiqot.uz

www.conferences.uz

**ЎЗБЕКИСТОНДА ИЛМИЙ
ТАДҚИҚОТЛАР: ДАВРИЙ
АНЖУМАНЛАР:
18-ҚИСМ**

**НАЦИОНАЛЬНЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ
УЗБЕКИСТАНА: СЕРИЯ
КОНФЕРЕНЦИЙ:
ЧАСТЬ-18**

**NATIONAL RESEARCHES OF
UZBEKISTAN: CONFERENCES
SERIES:
PART-18**

ТОШКЕНТ-2022

УУК 001 (062)
КБК 72я43

“Ўзбекистонда илмий тадқиқотлар: Даврий анжуманлар:” [Тошкент; 2022]

“Ўзбекистонда илмий тадқиқотлар: Даврий анжуманлар:” мавзусидаги республика 41-кўп тармоқли илмий масофавий онлайн конференция материаллари тўплами, 30 июнь 2022 йил. - Тошкент: «Tadqiqot», 2022. - 14 б.

Ушбу Республика-илмий онлайн даврий анжуманлар Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналишлари бўйича Ҳаракатлар стратегиясида кўзда тутилган вазифа - илмий изланиш ютуқларини амалиётга жорий этиш йўли билан фан соҳаларини ривожлантиришга бағишланган.

Ушбу Республика илмий анжуманлари таълим соҳасида меҳнат қилиб келаётган профессор - ўқитувчи ва талаба-ўқувчилар томонидан тайёрланган илмий тезислар киритилган бўлиб, унда таълим тизимида илғор замонавий ютуқлар, натижалар, муаммолар, ечимини кутаётган вазифалар ва илм-фан тараққиётининг истикболдаги режалари таҳтил қилинган конференцияси.

Масъул муҳаррир: Файзиев Шохруд Фармонович, ю.ф.д., доцент.

1. Ҳуқуқий тадқиқотлар йўналиши

Профессор в.б., ю.ф.н. Юсувалиева Рахима (Жахон иқтисодиёти ва дипломатия университети)

2. Фалсафа ва ҳаёт соҳасидаги қарашлар

Доцент Норматова Дилдора Эсоналиевна (Фарғона давлат университети)

3. Тарих саҳифаларидаги изланишлар

Исмаилов Ҳусанбой Маҳаммадқосим ўғли (Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Таълим сифатини назорат қилиш давлат инспекцияси)

4. Социология ва политологиянинг жамиятимизда тутган ўрни

Доцент Уринбоев Хошимжон Бунатович (Наманган муҳандислик-қурилиш институти)

5. Давлат бошқаруви

Доцент Шакирова Шоҳида Юсуповна (Ўзбекистон Республикаси Ёшлар ишлари агентлиги ҳузуридаги ёшлар муаммоларини ўрганиш ва истикболли кадрларни тайёрлаш институти)

6. Журналистика

Тошбоева Барнохон Одилжоновна (Андижон давлат университети)

7. Филология фанларини ривожлантириш йўлидаги тадқиқотлар

Самигова Умида Ҳамидуллаевна (Тошкент вилоят халқ таълими ходимларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш ҳудудий маркази)

8.Адабиёт

PhD Абдумажидова Дилдора Рахматуллаевна (Тошкент Молия институти)

9.Иқтисодиётда инновацияларнинг тутган ўрни

Phd Вохидова Мехри Хасанова (Тошкент давлат шарқшунослик институти)

10.Педагогика ва психология соҳаларидаги инновациялар

Турсунназарова Эльвира Тахировна (Навоий вилоят халқ таълими ходимларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш ҳудудий маркази)

11.Жисмоний тарбия ва спорт

Усмонова Дилфузахон Иброхимовна (Жисмоний тарбия ва спорт университети)

12.Маданият ва санъат соҳаларини ривожлантириш

Тоштемиров Отабек Абидович (Фарғона политехника институти)

13.Архитектура ва дизайн йўналиши ривожланиши

Бобохонов Олтибой Рахмонович (Сурхандарё вилояти техника филиали)

14.Тасвирий санъат ва дизайн

Доцент Чариев Турсун Хуваевич (Ўзбекистон давлат консерваторияси)

15.Муסיқа ва ҳаёт

Доцент Чариев Турсун Хуваевич (Ўзбекистон давлат консерваторияси)

16.Техника ва технология соҳасидаги инновациялар

Доцент Нормирзаев Абдуқайом Раҳимбердиевич (Наманган муҳандислик-қурилиш институти)

17.Физика-математика фанлари ютуқлари

Доцент Соҳадалиев Абдурашид Мамадалиевич (Наманган муҳандислик-технология институти)

18.Биомедицина ва амалиёт соҳасидаги илмий изланишлар

Т.ф.д., доцент Маматова Нодира Мухтаровна (Тошкент давлат стоматология институти)

19.Фармацевтика

Жалилов Фазлиддин Содиқович, фарм.ф.н., доцент, Тошкент фармацевтика институти, Дори воситаларини стандартлаштириш ва сифат менежменти кафедраси мудири

20.Ветеринария

Жалилов Фазлиддин Содиқович, фарм.ф.н., доцент, Тошкент фармацевтика институти, Дори воситаларини стандартлаштириш ва сифат менежменти кафедраси мудири

21.Кимё фанлари ютуқлари

Рахмонова Доно Қаххоровна (Навоий вилояти табиий фанлар методисти)

22.Биология ва экология соҳасидаги инновациялар

Йўлдошев Лазиз Толибович (Бухоро давлат университети)

23.Агропроцессинг ривожланиш йўналишлари

Доцент Сувонов Боймурод Ўралович (Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш мухандислари институти)

24.Геология-минерология соҳасидаги инновациялар

Phd доцент Қаҳҳоров Ўктам Абдурахимович (Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш мухандислари институти)

25.География

Йўлдошев Лазиз Толибович (Бухоро давлат университети)

Тўпламга киритилган тезислардаги маълумотларнинг ҳаққонийлиги ва иқтибосларнинг тўғрилигига муаллифлар масъулдир.

© Муаллифлар жамоаси

© Tadqiqot.uz

PageMaker\Верстка\Саҳифаловчи: Шахрам Файзиев

Контакт редакций научных журналов. tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot, город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000

**БИОМЕДИЦИНА ВА АМАЛИЁТ СОҲАСИДАГИ
ИЛМий ИЗЛАНИШЛАР**

1. Истамова Азиза Хикматовна КЛИНИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ COVID-19 У ГОСПИТАЛИЗИРОВАННЫХ БОЛЬ- НЫХ ДЛЯ ЛЕЧЕНИЯ СОМАТИЧЕСКОЙ ПАТОЛОГИИ	7
2. Baxromjon Muxtorovich Do'monov, Odina Akbarali qizi Hoshimjonova XALQ TABOBATI USULIDA GIPERTONIYANI DAVOLASH USULLARI.	9
3. Dushayeva Nilufar Maxsudovna DORI MODDALARINI QABUL QILISHDA OVQATLANISHNI AHAMIYATI.....	11
4. Xodjayeva Naimahon Umirzaqovna MAVZU: AHOLINING TURLI QATLAMLARI BILAN ISHLASH JARAYONIDA MULOQOT PSIXOLOGIYASINI QO'LLASH.....	12

БИОМЕДИЦИНА ВА АМАЛИЁТ СОҲАСИДАГИ ИЛМИЙ ИЗЛАНИШЛАР

КЛИНИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ COVID-19 У ГОСПИТАЛИЗИРОВАННЫХ БОЛЬНЫХ ДЛЯ ЛЕЧЕНИЯ СОМАТИЧЕСКОЙ ПАТОЛОГИИ

Истамова Азиза Хикматовна

Студенка Бухарского Государственного

медицинского института

Телефон: +998934590042

e-mail: azizaistamova24@gmail.com

Аннотация. Распространенность инфекции COVID-19 и смертность, связанная с этим заболеванием, неуклонно прогрессирует [1, 2]. Сложность диагностики и терапии COVID-19 в условиях постоянного прироста заболевших, вызывает острую необходимость изучения и описания этой инфекции, что важно для медицинского и ученого сообщества во всем мире. Мы выполнили наблюдательное исследование пациентов с инфекцией COVID-19, которая развилась во время стационарного лечения другой острой или обострения хронической соматической патологии. Исследование проведено на базе Бухарского ОММЦ. В исследование включены 73 пациентов госпитализированных для лечения соматических заболеваний, у которых подтвердилась COVID-19 инфекция.

Ключевые слова: COVID-19, клинические признаки, коронавирусная инфекция.

Цель исследования: выявить и оценить особенности клинических признаков инфекции COVID-19 у госпитализированных в многопрофильный стационар пациентов для лечения соматической патологии (острая/обострение хронической) для своевременной диагностики и лечения.

Из 73 пациентов лихорадка свыше 38 °С наблюдалась у 32 человек, что составило 43,8 % всех пациентов. Субфебрильная температура тела отмечена у 26 (35,6 %) пациентов. Только у 15 (20 %) пациентов температура тела не превышала 37 °С. Таким образом, практически у половины исследуемых пациентов наблюдалась высокая температурная реакция, отражая тяжесть течения вирусной инфекции.

Мы оценили частоту таких типичных для коронавирусной инфекции симптомов, как кашель, боли в грудной клетке, рвоту, диарею, аносмию, дисгевзию, боли в горле, катаральные явления. Чаще всего в респираторной симптоматике превалировал кашель – у 56,1 % нашей выборки. Катаральные симптомы выявлены у 15 (20,5 %) пациента, диарея – у 12 (16,4 %) человек, боли в грудной клетке – у 9 (12,3 %) человек, рвота – у 3 (4,1 %) человек, боли в горле – у 3 (4,1 %) человек.

Только один из пациентов предъявлял жалобы на аносмию, и никто не отметил дисгевзию. Это можно объяснить тем, что тяжесть состояния, как правило, обусловлена респираторной симптоматикой, проявлением острой дыхательной недостаточности. Таким образом, такие жалобы как аносмия, дисгевзия встречаются реже у госпитализированных пациентов.

Симптом одышки в исследуемой группе не отмечен практически у половины пациентов – 34 (46,5 %) человек. Из остальных пациентов только у 7 (9,6 %) одышка встречалась в покое, у 10 (6,8 %) пациентов – при самообслуживании и у 27 (37 %) человек – при физической нагрузке. Мы связали такую клиническую картину с наличием у исследуемых пациентов тяжелой соматической патологии, по поводу которой они бы ли госпитализированы. Таким образом, субъективная оценка симптома одышки малоинформативна для оценки степени тяжести течения коронавирусной инфекции.

Литература:

1. Guan WJ, Ni ZY, Hu Y et al. Clinical characteristics of coronavirus disease 2019 in China. N Engl J Med. 2020;382(18):1708–20. doi: 10.1056/NEJMoa2002032
2. World Health Organization (WHO). Pneumonia of unknown cause — China [Internet]. WHO; 2020 Jan 5. URL: <https://www.who.int/csr/don/05-january-2020-pneumonia-ofunkown-cause-china/en/>
3. Ismatova MN, Mukhamedjanova MKh, Ashurov FZ. Structural changes of the respiratory organs due to COVID-19 disease. NDM 5 (43) 2022

XALQ TABOBATI USULIDA GIPERTONIYANI DAVOLASH USULLARI.

Baxromjon Muxtorovich Do'monov,
Andijon davlat universiteti,
Pedagogika fanlari falsafa doktori
Odina Akbarali qizi Hoshimjonova,
Andijon davlat universiteti,
Kimyo yo'nalishi I kurs magistranti.
odinahonhoshimjonova95@gmail.com

Anotatsiya: Mazkur maqolada gipertoniyani xalq tabobatida davolash va uslublari, organizmni immun tizimini oshirish, tabiiy biologik oziq-ovqat qo'shilmalarini organizmga singdirish uslublari haqida ma'lumotlar keltirilgan.

Kalit so'zlar: Gipertoniya, Xalq tabobati, immun tizim, qon bosim, asal, sabzi sharbati, asal suti, mo'million asl.

Nuroniylar "Tabiat bergan kasalliklarning davosi tabiatning o'zida" deya uqtirardilar. Tabiblar esa kasalliklarning taxminan 70 foiziga davo giyohlarda, qolgan 30 foizi mineral toshlarda, deb aytishadi. Asrlar osha qadr-qimmatini yo'qotmay kelayotgan bu purma'no hikmat zamirida ona tabiatning ajralmas qismi bo'lgan inson yo'liqadigan kasalliklarga davo atrofimizni o'rab turgan borliqda mujassam, degan hayotiy haqiqat yotibdi. Faqat uni ilg'ab, anglab o'z o'rnida foydalanish kerak. Bu borada uzoq tarixga ega xalq tabobati eng yaqin ko'makchi bo'lib kelgan. Biroq ushbu sohaga yetarli darajada e'tibor qaratilmasligi oqibatida yurtimizda an'anaviy davolash usullari unutilib ketayotgan edi. Ana shunday bir paytda shu yil 10-aprelda Prezidentimizning "O'zbekiston Respublikasida xalq tabobatini rivojlantirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi qarori qabul qilingani ayni muddao bo'bo'l2018-yil 12-oktabrda "O'zbekiston Respublikasi Xalq tabobati sohasini tartibga solish chora tadbirlari to'g'risidagi"gi Prezident qarori qabul qilinishi xalq tabobati mutaxassislari faoliyati uchun qonuniy asos bo'ldi. 1926-yilda sobiq Sho'rolar hukumati davrida Xalq Komissarlar Sovetining maxsus qarori bilan xalq tabobati mutaxassislari faoliyati cheklangan edi. O'tgan 92 yil mobaynida xalq tabobati vakillari deyarli yashirincha faoliyat olib bordilar. Qadimdan meros bo'lib qolgan xalq tabobati davolash usullari tabiblar tomonidan ko'z qorachig'idea asralib, avloddan avlodga o'tib keldi. O'zbekiston Respublikasining Prezidentining xalq tabobatini rivojlantirish to'g'risidagi ushbu qarori tabiblar faoliyati uchun katta yo'l ochdi.

Yuqori qon bosimida asal va mo'miyo bilan davolanish usullari tahlili

Asaldan ko'pincha qon bosimini tartibga soluvchi qo'shimcha vosita sifatida foydalaniladi. Bu vosita sedativ (tinchlantiruvchi) ta'sirga ega bo'lib, gipertoniya kasalligining birinchi bosqichida tavsiya etiladi. Asalning organizmga ta'sirini kuchaytirish uchun undan turli komponent — qo'shimchalar bilan foydalanish kerak bo'ladi. Quyida bir necha eng keng tarqalgan usullarni keltiramiz.

1 stakandan qizil sabzi sharbati, yerqalampir sharbati, asal qo'shilgan 1 ta limon sharbati aralashtiriladi. Mustahkam qopqoqli shisha idishda qorong'u joyda saqlanadi. 1-2 choy qoshiqda kuniga 3 marta ovqatlanishdan 1 soat oldin yoki 2-3 soat keyin iste'mol qilinadi.

1 osh qoshiq asal, 1 osh qoshiq qizil lavlagi, 1 osh qoshiq qizil sabzi, 1 stakan yerqalampir sharbati (qirg'ichdan o'tkazilgan yerqalampir oldindan suvda 36 soat damlanadi), bitta limon sharbati aralashtiriladi. 1 osh qoshiqdan kuniga 3 marta ovqatlanishdan bir soat oldin iste'mol qilinadi. Davolanish kursi – 1.5-2 oy. Teng miqdorda qizil lavlagi, qizil sabzi, turp va asal sharbati aralashtiriladi. 1-2 osh qoshiqdan kuniga 3 marta, ovqatlanishdan yarim soat oldin iste'mol qilinadi. Davolanish kursi -2-3 oy. Teng miqdorda yangi qizil lavlagi sharbati va asal aralashtiriladi. 1-2 osh qoshiqdan kuniga 3-5 marta iste'mol qilinadi. Limon yoki apelsin po'stlog'i asal bilan istalgan miqdorda aralashtiriladi. 1 choy qoshiqda kuniga uch marta ovqatlanishgacha iste'mol qilinadi. 250 g mineral suvga 1 osh qoshiq asal, yarimta limon sharbati qo'shiladi va yaxshilab aralashtiriladi. Ertalab och qoringa bir marta ichiladi. Davolanish kursi -2 oy. 1 stakan piyoz sharbati bir stakan asal bilan aralashtiriladi. Zich yopilgan qopqoqli idishda salqin joyda saqlanadi. 1 osh qoshiqda kuniga uch marta ovqatlanishgacha yoki 2-3 soatdan keyin iste'mol qilinadi.

”Apilak” (asal suti preparati) tabletkasini qabul qilish.

Miqdori: 0,5 tabletka (5ml) kuniga 1-2 marta. Tabletkani og'izda erib ketguncha ushlab

turish. 100 g yong'oq talqoni va 60 g asal aralashtiriladi. Kuniga 3-4 marta qabul qilinadi. Davolash kursi -45 kun. Qizil lavlagi sharbati va asal teng miqdorda aralashtirilib, kuniga 4-5 marta I osh qoshig'ida qabul qilinadi.

Mo'miyoi asl (xalq tilida shunday aytiladi) —ko'pgina kasalliklardan asrovchi panohdir. Bu bebaho ne'mat tarkibida insonni turfa kasalliklardan asrovchi juda ko'plab foydali moddalar bor, arterial gipertoniya ham shifo hisoblanadi, uni barqaror holga keltirishda muhim ahamiyatga ega. Gipertoniya Mo'miyoi asl dengiz sathidan 2000-3000 ming metr balandlikka ega tog'lardagi g'orlardan olinadi. Uning tashqi ko'rinishi qora tusga ega bo'lib, achchiqroq ta'mi bor. Qon bosimi oshganda mo'miyo ichiladi va u me'yorga keltiruvchi ta'sir ko'rsatadi, uni pasaytiradi, gaz almashinuvi bir qadar oshadi, bemor ahvoli yaxshilanadi. Mo'miyoni ko'pgina adabiyotlarda turfa kasalliklarda erta tongda, uyg'ongandan so'ng darhol qabul qilish tavsiya etiladi. Qabul qilingandan so'ng 20-30 daqiqa yotgan ma'qul. Mo'miyo bilan davolanayotganda spirtli ichimliklar iste'mol qilish mumkin emas. Uni quruq joyda saqlash zarur va 40 gradusdan yuqori haroratda eritish mumkin. Gipertoniya mo'miyo eritmasi kuniga uyqu oldidan bir marta qabul qilinadi. Uni bir marta ichishni kichik miqdorlardan qabul qilinib, 0,3 g ga qadar oshirib boriladi. Buning uchun 0,2 g mo'miyoni iliq mineral suv, shirin choy, sut, sharbat, asalli suvga solib eritish mumkin. Davolanish kursi -10 kun, 5 kun dam olinib yana takrorlanadi. Imkon qadar 4 davolanish kursi o'tkazilgani ma'qul.

Har qanday kasallikni organizmga kirib kelishi juda oson bo'lsa, uni organizmdan chiqib ketishi esa ko'p vaqt talab etadi. Ekologiyani buzilishi, Gen o'zgartirilgan mahsulotni tanavvul qilishimiz bu kasalliklarni ko'payishiga olib kelmoqda. Kunlik ratsionga amal qilgan xolda, xalq tabobati uslubida davolash bugungi kunda samarali usullardan biri. Har qanday kasallikni davosi-tuzalishga bo'lgan ishonchdir. Yuqorida keltirilgan ma'lumotlarimiz kimlar uchun foyda keltirsa biz bundan xursandmiz. Kasallikni davolashdan ko'ra uni oldini olish muhimdir. Kunlik ovqatlanish ratsionimizni tartibga solib, ko'proq suyuqlik ichishni yo'lga qo'yib olsak nur ustiga a'lo nur bo'lar edi.

Foydanilgan adabiyotlar:

1. Xalq tabobati qarori:
PQ-4668-сон 10.04.2020.
Lex.uz <https://lex.uz/docs>.
2. И.РАскарров "Сирий табобат" Ташкент. 2022г. 71-б
3. <https://my.medical.uz/salomatlik>.
4. I.R. Asqarov. "Tabobat qomusi" Toshkent 2019y. 110-b
5. <https://avitsenna.uz/mo'miyoning....>

DORI MODDALARINI QABUL QILISHDA OVQATLANISHNI AHAMIYATI.

Dushayeva Nilufar Maxsudovna

Chortoq Abu Ali ibn Sino nomidagi jamoat

salomatligi texnikumi o'qituvchisi

Telefon: +998 93 490 92 57

dushayevanilufar@gmail.com

Annotatsiya: Dori moddalarini yuborish usullari turlicha bo'lib bemor uchun davolashda unga qulay yo'lini tanlanadi. Enteral yo'l bilan yuborish qulay bo'lib, qo'llash usuli oson, alohida joy talab etilmaydi. Lekin to'g'ri qabul qilinmasa dori moddalarini ta'siri kamayishi mumkin. Shuning uchun dori moddalarini qachon qo'llash, ovqatdan oldin yoki ovqatdan so'ng qo'llash muhim hisoblanadi.

Kalit so'zlar: Oshqozon – ichak tizimi, enteral yo'l, peroral, zond orqali, terapevtik doza, xuqna.

Oshqozon – ichak tizimi orqali dori yuborish – enteral yo'l deb ataladi. Kasal organizmga enteral dori yuborish 3 xil bo'ladi: og'iz orqali – peroral, zond orqali – oshqozon va 12 barmoqli ichakka, to'g'ri ichak orqali – xuqna yordamida. Og'iz orqali yuborish. Og'iz orqali dori berish usuli oson, instrumentlar kerak emas, lekin bir qancha kamchiliklar mavjud: 1. Achchiq dorilar ko'krak yoshdagi bolalarga ichirish qiyin. 2. Ba'zi bir dorilarni ta'siri oshqozon shirasi ta'sirida kamayadi. 3. Ba'zi bir dorilar oshqozon- ichak shilliq qavatiga yomon ta'sir qiladi. 4. Dorilarni og'iz orqali ichganda aniq terapevtik dozasi bo'lmaydi. 5. Dorilarni og'iz orqali berganda ta'siri tez boshlanmay, ma'lum vaqt o'tadi.

Ma'lumki, shifokor tomonidan bemorga dori vositalari tayinlanar ekan uni qachon, qanday shaklda, bir kecha–kunduzda necha marta, ovqatdan oldinmi, ovqat vaqtidami yoki ovqatlangandan keyinmi, yani qabul qilish vaqti aniq ko'rsatilishi lozim. Chunki ovqat moddalari dori moddasining so'rilishiga, ta'sir tezligiga, keltirib chiqaradigan farmakologik effektiga, ta'sir davomiyligiga ko'pgina hollarda ma'lum darajada halaqit berishi yoki aksi bo'lishi mumkin.

Dori moddalarini me'da – ichak yo'llaridan so'rilish tezligi ovqat massasining oz- ko'pligiga, sifatiga, o'ziga singdirib olishi va boshqalarga bog'liq. Ayniqsa yog'lar va kraxmallar odatda dori moddasini so'rilishini sekinlashtiradi, shu bilan birga ovqat moddalari me'da – ichak yo'llari shilliq pardalarini ta'sirlantiradigan dori moddalaridan himoya qilishi mumkin. Shuning uchun salbiy ta'sirga ega bo'lgan, me'da-ichak yo'llari shilliq pardalarini zararlantiruvchi dori vositalarini ovqatdan so'ng yoki ovqatlanishdan oldin ichish buyuriladi. Salbiy ta'sirga ega bo'lmagan dorilarni tezroq so'rilishini nazarda tutgan holda nahorga yoki me'da – ichak yo'llari bo'sh vaqtda ichish tavsiya etiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Salixujayev Z. “Dori vositalari qo'llanmasi” Toshkent, 2015 yil.
2. Sayfuddin Faxriddin o'g'li “Farmakologiya va retseptura”. Toshkent, Meditsina, 2006 yil

**MAVZU: AHOLINING TURLI QATLAMLARI BILAN ISHLASH JARAYONIDA
MULOQOT PSIXOLOGIYASINI QO'LLASH**

Xodjayeva Naimahon Umirzaqovna

Chortoq Abu Ali ibn Sino nomidagi
jamoat salomatligi texnikumi o'qituvchisi

Telefon: 99894-179-57-55

naimahodjaeyeva52@gmail.com

ANNOTATSIYA: Xozirgi kunda kishilar ishlash jarayonida ko'pchilik bilan muloqot qiladi. Muloqot jarayonida ikkala tarafning bir birini o'zaro hurmat qilishi talab etiladi. SHunday ekan, tibbiyot hodimi ham bemor bilan uning ruhiy holatini ham e'tiborga olish lozim. Uning qarindoshlariga bemorni kasalligi haqida yaxshigina muloqot qilish kerak.

KALIT SO'ZLAR: Muloqot, muloqot va uning turlari, nutq va uning turlari, muloqot jarayonlari, shaxslar aro munosabat, samarali muloqot, undovchili muloqot, o'zini o'zi boshqarish, kasallik jarayoni, qandli diabet, sil kasalligi, onkologik kasalliklar, ruxiy kechinmalar.

1. Muloqot - odamlar o'rtasida birgalikda faoliyat ehtiyojlaridan kelib chiqadigan bog'lanishlar rivojlanishning qirrali jarayonidir. 1. Muloqotning kommunikativ jihati bu muloqatdagi individlarni ozaro ma'lumot almashinishidir. 2. Muloqotning interaktiv jihati bu individlar muloqatda nafaqat bilim va goyalar balki harakatlar bo'yicha ham ozaro ta'sirini tashkil etishdan iborat. 3. Muloqotning pertseptiv jihati muloqot jarayonida ozaro bir-birini idrok qilish orqali tushunishdir.

Demak, muloqot birgalikdagi xarakat ehtiyojlaridan kelib chikadigan, aloqa almashish, bir - biriga ta'sir etish, boshqalarni tushinish, odamlar o'rtasida kontakt o'rnatish va rivojlantirish jaraeni.

Muloqot hayot kechirishning bir shaklidir. 2. Muloqotning ozaro birgalikdagi harakati va kommunikativ jihatdan tashqarida uning pertseptiv jihati munosabat ishtirokchilarining uning jarayonida amalga oshiriladigan ozaro idrok etish yuzaga keladi.

Shaxslararo idrok etish jarayonida teskari aloqa, xabar beruvchi funktsiyani va o'zini - o'zi boshqarish funktsiyasini bajaradi. Steriotiplashtirish - xulq - atvor shakllarini tasniflash va ularni hozirgacha ma'lum va mashhur deb sanalgan ya'ni ijtimoiy qoliplarga mos keladigan hodisalar jumlasiga kiritish yoli bilan ularning sabablarini o'zgartirishdan iboratdir. Ko'pchilikda insonlarning bir-birlarini idrok etishlari «ijtimoiy pertseptsiya» sifatida namoyon boladi. Muloqotning bu jihati ijtimoiy pertseptsiya haqidagina emas, balki shaxslar aro pertseptsiya haqida hamdir. Inson jamiyatda shaxs sifatida qabul qilingani sari. Muloqotda ham shaxs sifatida namoyon boladi. S.L.Rubenshteyn aytganidek: «Biz insonni tashqi xulq - atvoriga qarab oqiymiz». «Boshqa odamni bila turib, organayotgan individning o'zi ham shakllanadi» deb yozgan edi L.S.Egodskiy. Insonni inson tomonidan idrok etilishida kamida 2 kishi jalb qilingan bolishi lozim bolib, ularning ikkalovi ham faol sub'ektdir. O'zini boshqa inson tahlil qilishini o'z ichiga identifikatsiya va refleksiyaning kiritadi.

3. Odamlarda samarali muomala o'rnatish malakalarini tasodifiy ravishda tarkib topadi yoki ta'limning yordamchi maxsuli sifatida yuz beradi. Katta maktab yoshidagi oquvchilar xulq - atvori qoidalariga bag'ishlangan ommabop adabiyotlarni o'qir ekan, muloqot madaniyatining ba'zi jihatlari bilan tanishadi. Lekin muomala malakalarini maxsus o'rgatilishi alohida bir vazifa bolib pedagog uchun uning qanchalik muhim ekanligini trening, ya'ni muomalaning mashq qilinishi bu vazifaning hal etish yollaridan biri sifatida namoyon boladi. Sotsial psixologik treningning, ya'ni muomalaning mashq qilinishi bu vazifaning hal etish yollaridan biri sifatida namoyon boladi. Sotsial psixologik treningning mazmunan ikki xil vazifani:

1. Muomalaning va shu jumladan pedagogik muomalaning umumiy qonuniyatlarini. 2. Pedagogik kommunikatsiyaning texnologiyasini egallash, ya'ni professional pedagogik muomala va malakalari shakllanishini o'z ichiga oladi. Psixologik pedagogik treningning shakllaridan yana biri tipik pedagogik vaziyatlarining misol uchun imtihonlarni modellashtiruvchi amaliy o'yinlari. Muomala trening, ya'ni muomalani mashq qilish o'qituvchilarni tayyorlash va malakasini oshirish sistemasida pedagogik ishning yangi shakli bolib, pedagogik ta'lim uchun juda istiqbolli hisoblanadi.

3. Har qanday ma'lumotni belgilar aniqlashi belgilar tizimi orqali bilish mumkin. Kommunikativ

jarayonida qollaniladigan bir necha belgilar tizimi mavjud. Bular verbal kommunikatsiya (nutq orqali) va noverbal (nutq bilan bogliq bolmaydigan belgilar orqali) kommunikatsiyadir. Verbal kommunikatsiyada inson nutqi belgilar tizimi sifatida qollaniladi. Nutq inson tomonidan qollaniladigan tovushlar signallari yoki yozma belgilardan iborat bolib, ular orqali muloqotdan olingan ma'lumot qayta ishlanadi, saqlanadi va uzatiladi. Bu jarayon til orqali amalga oshiriladi. Til soz belgilari tizimi bolib, u muloqot jarayonida psixik faoliyat mahsuli bolib yuzaga keladi.

Nutqning oziga xos turlari mavjud – tashqi, ichki, ogzaki, yozma va xokozo. Kommunikativ jarayonda ozaro munosabatga kirishuvchilarni bir-birlari tushunishlari juda muhimdir. Buyuk frantsuz yozuvchisi Antuan Sent Ekzyuperi «Muloqot bu shunday ne'matki, u orqali inson lazzatlanadi deb yozgan edi. Sozning mohiyati haqida Sa'diy «Aqlmisan yoki ahmoq, kattamisan yoki kichik buni biror soz aytmagani-gcha bila olmaymiz» degan edi.

Yozma nutq insoniyat tarixida ogzaki nutqdan ancha keyin paydo bolgan. Yozma nutq fanda foydalaniladigan murakkab umumlashmalarning rivojlantirishida, badiiy timsollarni etkazishda muhim rol' oynaydi. Nutq ozinging fizologik negiziga kora eshitish va harakat analizatorlari faoliyatini bajaradi. Nutqni programmalashtirish – nutqiy ifodaning, ya'ni kishi bildirmoqchi bolgan fikrning ma'naviy ozagini tuzishda birinchi bosqich hisoblanadi, ikkinchi bosqich jumlaning sintaktik strukturasi-ni tuzishdan iboratdir.

Tibbiyot hodimi aholining turli qatlamlari bilan muloqot jarayonida ularni ruhiy holatiga e'tibor berish kerak. Inson kasal bo'lganda, ayniqsa onkologik, sil, qandli diabet yoki virusli gepatit kasalliklariga tashhis qo'yilganda, bemorlar buni eshitib, ular uchun hayot to'htagandek tuyuladi. Ruhiyatlarida hayotda yashashni ma'nosi qolmagandek tuyiladi. Bunday bemorlarga muloqot qilishda, ularni ruhiyatini, holatini, dunyoqarashini e'tiborga olib muloqot jarayonini o'tkazish lozim.

Bunday bemorlarni kasallik haqidagi ma'lumotlarni ularni qarindosh urug'lariga muloyimlik bilan muloqot o'tkazish lozim.

Hozirgi zamonda ahborot kommunikatsiya tehnologiyasi rivojlanganligi sababli, bemorlar o'zlari haqidagi ma'lumotni internetdan foydalanishni juda yaxshi bilishadi. Shuning uchun bemorga muloqot jarayonida internetdagi kasallik jarayonlari har qanday bemorga to'g'ri kelmasligini tushuntirish lozim.

Bemorni ruhiy holatini ko'tarish uchun unga o'zi sevgan mashg'ulotni davom ettirishi, o'zi sevgan kishilar bilan o'zi yoqtirgan mavzularda suhbatlashishni tavsiya etiladi. Chalg'ituvchi vositalar bilan turli joylarga sayohat qilishni, kichik yoshdagi bolalar bilan muloqot jarayonini olib borishni tavsiya etiladi.

Hulosa: Tibbiyot hodimi bemorlar bilan muloqot jarayonida uning ruhiy holatiga e'tibor berish lozim. Hamshira, vrach, kichik tibbiyot hodimi bemor bilan muloqot jarayonida uning kasalligi haqidagi ma'lumotlarni to'liqligicha aytishi joyiz emas. Bemor haqidagi ma'lumotlarni qarindoshlariga ehtiyotkorona tushuntirishi lozim. Bu tibbiyot hodimini etika diantalogiyasiga tog'ri keladi.

ADABIYOTLAR RUYXATI

1. A.V.Petrovskiy. "Umumiy psixologiya", 1992 yil.
2. Y.M.Fayziyev, E.H.Eshboyev "Umumiy va tibbiy psixologiya", 2011 yil
3. X.Q.Shodmonov, X.SH.Eshmuradov "Asab va ruhiy kasalliklar", 2016 yil
4. Y.M.Fayziyev, E.H.Eshboyev "Umumiy va tibbiy psixologiya", 2018 yil

ЎЗБЕКИСТОНДА ИЛМИЙ ТАДКИКОТЛАР: ДАВРИЙ АНЖУМАНЛАР: 18-ҚИСМ

Масъул мухаррир: Файзиев Шохруд Фармонович
Мусахҳиҳ: Файзиев Фаррух Фармонович
Саҳифаловчи: Шахрам Файзиев

Эълон қилиш муддати: 30.06.2022

Контакт редакций научных журналов. tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot, город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000